

PIONIR

glasilo kolektiva sgp pionir novo mesto

19. oktober 1983

leto XVII št. 9/10 (157-158)

Za praznik občine Novo mesto
čestitamo vsem občanom
in jim želimo obilo delovnih
uspehov.

Samoupravni organi
Družbenopolitične
organizacije in uredništvo
PIONIR

Samo- upravna akta uskajana z zakonom

Odbor za kadrovske socialne zadeve delovne organizacije je na svoji zadnji seji sprejel osnutek sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev čistega dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke in osnutek sprememb in dopolnitev pravilnikov TOZD o osnovah in merilih za delitev sredstev čistega dohodka in vrednotenju dela in delitev sredstev za osebne dohodke. Gre za pomembne samoupravne splošne akte, ki bodo vplivali na nagrajevanje delavcev.

Ta samoupravni sporazum je treba dopolniti zato, ker moramo izplačevanje osebnih dohodkov najkasneje s 1. 1. 1984 uskladiti z zakonom o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Zakon zahteva, da se celotna sredstva za osebne dohodke razdelijo na dva dela, in sicer na del, ki se deli na podlagi tekočega dela, in na del, ki se deli na podlagi minulega dela delavcev. To razdelitev delavci določijo v temeljih plana in v letnem gospodarskem planu. Delavci določajo sredstva za OD na podlagi minulega dela, zlasti v odvisnosti od uspešnosti poslovanja TOZD, od uspešnosti pri uporabi delovnih sredstev, od doseženih prihrankov pri materialu, surovinah, energiji in drugih prihrankov. Zgornje rezultate smo že do sedaj merili z nekaterimi kazalci, in sicer: dohodek na delavca, čisti dohodek na delavca, dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi, dodajamo pa še nov kazalec, in sicer akumulacijo v primerjavi s čistim dohodkom. Naštete kazalce, ki jih vsako leto zasledujemo, primerjamo glede na to, kako so bili planirani in kako so bili dejansko doseženi, primerjamo s koeficientom delovne dobe delavca in z bruto osebnim dohodkom, ki ga je delavec dosegel v zadnjih treh letih, in tako na podlagi enostavnega obrazca iz 3. člena izračunamo delavčev osebni dohodek za minulo delo. Do sedaj se je v naši delovni orga-

nizaciji v povprečju izplačevalo minulo delo tako, da je osebni dohodek na podlagi minulega dela v primerjavi s celotnimi izplačanimi osebnimi dohodki znašal v povprečju 4,18%. Tako bo tudi v bodoče, če bomo dosegali vsaj triodstotno akumulacijo. Če pa bomo dosegli večjo akumulacijo od planirane in boljši dohodek na delavca, potem bodo ta izplačila višja in bodo delavčevi osebni dohodki v celoti višji zaradi povečanja osebnega dohodka, ki se bo izplačeval na podlagi minulega dela.

OD na podlagi minulega dela se preneha izplačevati, če bi TOZD zašla v izgubo na substanci, to pomeni, če bi začela izplačevati zajamčene osebne dohodke.

Za skupne službe je predvideno, da na podlagi minulega dela izplačujejo osebni dohodek v povprečju izplačil TOZD s posebnimi korekcijskimi faktorji, da se ta izplačila lahko znižajo ali povišajo za določen odstotek glede na prispevek in rezultat dela skupnih služb.

Zakon zahteva, da se določena sredstva na podlagi minulega dela delijo po načelu solidarnosti in vzajemnosti. Predlagano je, da naj bi bili tega deležni starejši delavci in invalidi oziroma delavci, ki jim je zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni opešala zmožnost za delo. Zakon določa, da je treba posebej mimo pravilnika o inovacijah nagrajevati tudi na podlagi minulega dela izume, tehnične izboljšave in druge oblike ustvarjalnosti, ki prispevajo k povečanju dohodka TOZD, kar je predvideno v 7. členu. Prav tako zahteva zakon, da je treba delavcem izplačevati do roka, kot je določen v splošnem aktu, del osebnega dohodka na podlagi minulega dela še tudi po prenehanju delovnega razmerja v TOZD, in sicer v odvisnosti povečanja dohodka TOZD zaradi investicijskih vlaganj, pri katerih je bil delavec soudeležen. V 8. členu predlagamo, da naj bi bil ta rok 3 leta.

Vse povedano za samoupravni sporazum o skupnih osnovah velja tudi za pravilnik TOZD, saj so osnove in merila v samoupravnem sporazumu in v pravilnikih enake, s tem da v pravilnikih TOZD odpade 5. člen, ki velja le za delovne skupnosti in se bo pojavil v pravilnikih delovnih skupnosti.

MARKO SVETINA, dipl. iur.

Jože Smole in Franc Šali obiskala TOZD MKI

V okviru priprav na sejo CK ZKS o nalogah zveze komunistov pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije so predvideni tudi obiski članov CK ZKS v osnovnih organizacijah ZK. Na pobudo občinskega komiteja ZKS so OOZK TOZD MKI dne 7. 9. 1983 obiskali: člana CK ZKS Jože Smole in Franc Šali, medobčinski sekretar Boris Gabrič, predstavniki občinskega komiteja ZKS in predstavniki DO SGP „Pionir“.

Namen obiska je bil ugotoviti, kako so komunisti v svojem okolju začeli izvajati naloge iz programa ekonomske stabilizacije ter kakšna je idejnopolična usposobljenost komunistov za uresničevanje ključnih nalog zveze komunistov.

Na seji je bila v uvodnem delu predstavljena osnovna organizacija s koordinacijo in delovanjem na ravni DO, zatem delovna organizacija in TOZD nato še delovanje ostalih DPO in samoupravnih organov.

V razpravi je bil podan konkreten program ekonomske stabilizacije, ki je bil izdelan že leta 1982 na ravni delovne organizacije, v letošnjem letu pa je prišlo do

konkretnih akcij v vseh tozidih in službah. Akcije naj bi po programu izvajali do leta 2000.

Nakazanih je bilo tudi precej problemov pri uresničevanju stabilizacije, predvsem pri delu na terenu ob močno skrčeni investicijski dejavnosti ter zakonskimi omejitvami glede nagrajevanja.

Posebej so se pogovarjali o seznanjenosti komunistov ter vseh delavcev s programi ekonomske stabilizacije ter o razpoložanju med delavci glede na trenutne težave, v katerih se nahajamo.

Jože Smole je na koncu pohvalil delovno organizacijo, ker smo zastavili program ekonomske stabilizacije že pred zaključki Kraigherjeve komisije, ker je program zasnovan dolgoročno na dosežanjih izkušnjah in iz baze.

Dohodkovni odnosi - ekonomska nujnost

Dohodkovni odnosi niso več nobena novost, saj jih skušamo več ali manj uvajati v prakso že od 1976. leta, ko smo sprejeli zakon o združenem delu. V omenjenem zakonu so načelno dovolj natančno opredeljeni osnovni pojmi prihodka in dohodka, pogoji, pri katerih se vzpostavi dohodkovni odnos, ter vse določbe v zvezi s vzpostavitvijo dohodkovnih odnosov,

Miha Duh, Jože Smole in Boris Gabrič na razgovoru v naši delovni organizaciji.

pravice in dolžnosti posameznih udeleženk. Vendar se je v vseh teh letih izkazalo, da te zakonske določbe niso dovolj za uveljavitev dohodkovnih odnosov na vseh področjih, ker ima vsaka dejavnost nekaj posebnosti, kar bomo skušali v nadaljevanju nekoliko bolj osvetliti ob primeru naše dejavnosti.

Dohodkovni odnosi nastopijo v medsebojnih razmerjih pri skupnem ustvarjanju dohodka na podlagi združevanja dela in sredstev, ob tem pa morajo vse udeleženke:

— biti enakopravne pri pridobivanju dohodka na podlagi tega, koliko so k njemu prispevale;

— sporazumno določiti cilje, namene, pogoje in način združevanja dela in sredstev ter vzajemne pravice, obveznosti in odgovornosti pri pridobivanju dohodka;

— v skladu s samoupravnim sporazumom medsebojno vplivati na poslovno in razvojno politiko, prevzemati skupen rizik ter zagotavljati skupno odgovornost za razširjanje materialne osnove dela in za večjo produktivnost dela;

— po skupnem organu ali na drug način sporazumno usklajevati stališča o skupnih zadevah, ki izvirajo iz združevanja dela in sredstev v skladu s samoupravnim sporazumom.

Glede na to, so bile udeleženke udeležene na nekem skupnem poslu, ustvarijo:

— **skupni prihodek**, če so udeleženke združevale delo in sredstva;

— **skupni prihodek**, če so udeleženke združevale sredstva.

Medsebojna razmerja pri ustvarjanju skupnega prihodka in dohodka urejajo delavci v temeljnih organizacijah (udeleženke) s samoupravnim sporazumom. Pri ustvarjanju skupnega prihodka morajo v sporazumu dovolj natančno opredeliti:

1. razmerja v proizvodnji skupnega proizvoda oziroma opravljanju skupnih storitev, kot so usklajevanje proizvodnih planov, standardi materialnih stroškov, merila za določanje amortizacijskih stopenj, okvirni pogoji in roki, v katerih poteka medsebojna dobava, znanstveno-tehnični in drugi pogoji za delo in proizvodnjo, s katerimi se zagotavlja večjo produktivnost dela, manjše proizvodne stroške in boljši skupni proizvod ali boljšo skupno storitev;

2. način medsebojnega vpli-

Gradnja stanovanjske soseske ŠS 4/1 Stara cerkev v Ljubljani.

vanja na poslovno in razvojno politiko;

3. medsebojna razmerja pri zagotavljanju obratnih sredstev za proizvodnjo in promet skupnega proizvoda ali skupne storitve;

4. pogoje za nastopanje na domačem in zunanjem trgu pri prodaji skupnega proizvoda ali skupne storitve, kot so merila za oblikovanje cen in drugi pogoji z njihovo prodajo;

5. način usklajevanja stališč o skupnih zadevah;

6. sestavo in pristojnost skupnega organa in način volitve njegovih članov, če se ta organ ustanovi;

7. način prevzemanja rizikov in oblike medsebojne odgovornosti in odgovornosti v pravnem prometu z drugimi pri ustvarjanju skupnega prihodka;

8. način reševanja sporov ter pogoje in način za prenehanje samoupravnega sporazuma;

Glede na to, da je naša osnovna dejavnost gradbeništvo, kjer je izredno težko določiti enote in ustrezne standarde materialnih stroškov, ki bi veljali daljše časovne razdobje, je bil sprejet za vsak skupni posel, kjer so udeleženke delale na principih skupnega prihodka, nov samoupravni sporazum. K modelu dohodkovnih odnosov smo se najbolj približali pri izgradnji avtokampa na Cresu, objekta Kanfar v Rovinju, Iskre v Žužemberku ter v Sarajevu, vendar je bilo ob zaključku del tudi na teh objektih ugotovljenih precej nepravilnosti in pomanjkljivosti, ki so zapletle, namesto izboljšale medsebojne odnose udeleženk.

Zavedati se moramo namreč dejstva, da je bistvo dohodkovnih odnosov pri združevanju sredstev in dela prav v tem, da posamezna udeleženka doseže čimvečji dohodek na čimbolj pravičen način, pomemben pa je tudi skupni učinek vseh udeleženk, ki naj bi bil večji, kot bi bil sicer, če ne bi bilo uvedenih dohodkovnih odnosov. Tu gre v bistvu za novo kvaliteto dela in odnose do dela, zato je treba pri uvedbi dohodkovnih odnosov marsikaj spremeniti. Predvsem morajo samoupravni sporazumi določati vse, kar zakon predvideva, na gradbišču pa morajo stopiti v parko takoj ob pričetku del. Pri dohodkovnih odnosih morajo prevladati pošteno odnosi, stremeti je treba k obseganju sinergijskih učinkov, kar pomeni, da na tak način ob skupnem nastopu dosežemo več, kot če bi izvajal vsak svoj delež na kupoprodajnih osnovah.

Vse bolj često naletimo v praksi na združevanje sredstev, ko govorimo o skupnem dohodku. Združevanje sredstev je neizbežno, saj so pri uresničitvi večjih poslovnih ciljev potrebna znatna sredstva, katera pa težko zagotovi samo en poslovni subjekt, temveč se običajno pri združevanju vključi vse, ki so kakor koli zainteresirani bodisi za novo naložbo ali za združevanje sredstev iz drugih razlogov. V naši delovni organizaciji imamo vzpostavljenih več dohodkovnih odnosov tako z zunanjimi partnerji kot tudi znotraj delovne organizacije. Tako je Pionir združil sredstva pri izgradnji obrata proizvodnje steklenih izolacij-

skih vlaken s Krko in nekaterimi drugimi OZD, medtem ko imamo znotraj delovne organizacije vzpostavljene dohodkovne odnose z Interno banko ter TOZD TKI, čeprav moramo priznati, da tudi tu še niso zaživel v svojem pravem smislu. Dohodkovno povezovanje na podlagi združevanja sredstev je pravzaprav taka oblika dohodkovnega povezovanja, v kateri preneha pomen posojilnega razmerja, skozi to pa tudi pomen zapadlosti tujih virov sredstev in obresti za tuja sredstva ne glede na poslovni izid gospodarjenja posojiljemalca. Namesto takega posojilnega razmerja gre za dohodkovno razmerje na podlagi udeležbe v skupnem dohodku, ki je zasnovano najprej na združevanju sredstev ene ali več TOZD z delom in sredstvi določene TOZD, ki je pripravljena gospodariti z združenimi sredstvi. Obseg vračanja združenih sredstev in obseg nadomestila za gospodarjenje z združenimi sredstvi je odvisen od poslovnega izida TOZD, ki je gospodarila z združenimi sredstvi.

Prav tako kot pri združevanju dela in sredstev moramo pri združevanju sredstev v samoupravnem sporazumu dovolj natančno opredeliti:

1. cilje združevanja sredstev ter namen, pogoje in način njihove uporabe;

2. način ugotavljanja skupnega dohodka;

3. osnove in merila za ugotavljanje deleža pri skupnem dohodku;

4. pogoje, način in roke za udeležbo pri skupnem dohodku;

5. pogoje, način in roke za vračanje vrednosti združenih sredstev oziroma stvari, denarnih sredstev in pravic, ki sestavljajo združena sredstva;

6. medsebojne obveznosti in odgovornosti za primer poslovanja z izgubo kot tudi druge obveznosti in odgovornosti pri prevzemanju rizika;

7. način usklajevanja stališč o skupnih zadevah;

8. sestavo in pristojnost skupnega organa ter način volitve njegovih članov, če se ta organ ustanovi;

9. način reševanja sporov ter pogoje in način za prenehanje samoupravnega sporazuma.

Dosledno izvajanje določil samoupravnega sporazuma ter dovolj konkretizirana vsa razmerja med udeleženci pri združevanju sredstev morajo dati pozitivne učinke.

(Nadaljevanje na 4. str.)

(Nadaljevanje s 3. str.)

Mislimo, da dohodkovni odnosi niso le temeljna prvina zakona o združenem delu, temveč se bodo v takšnih gospodarskih razmerah, ki prevladujejo danes, pojavili kot ekonomska nuja. Zavedati se moramo, da so poslovni učinki iz leta v leto slabši, kar je že tako močno zapletlo gospodarske in finančne tokove, da jih s sedanjim načinom dela in obračanja sredstev ne bomo mogli bistveno izboljšati. Že z ustanovitvijo TOZD TKI in IB, ko smo skušali vpeljati vsebinske spremembe pri nekaterih nalogah skupnega pomena kakor tudi pri združevanju sredstev, da bi se le-ta oplajala čim bolj. Vemo, da nas še spremljajo začetne težave, zato se moramo še toliko bolj zavzeti, da bi čimprej dosegli zastavljene cilje.

V času stabilizacije, ko se soočamo s prenekaterimi nevšečnostmi, predvsem pa dosegamo slabše poslovne rezultate kot v normalnih pogojih gospodarjenja, moramo še toliko bolj omogočiti TOZD, da bodo svoja plačevanja opravljala hitro, učinkovito in ekonomično, ob tem pa stremele k čimvečjemu skupnemu poslovnemu učinku na tak način, kot je s sporazumi določeno. Zato pri dohodkovnih odnosih sporazumevanje ne sme izostati. Le-ti elementi bodo delovali pospeševalno na kroženje denarnih sredstev ter na vse ostale prednosti, ki iz tega izhajajo. Poudariti moramo, da obstajajo tesne povezave med hitrostjo kroženja denarja, celotno organiziranostjo poslovnega procesa ter gospodarskimi učinki, zato ne moremo pospeševati dohodkovnih odnosov le na enem področju, temveč bodo učinki zadovoljivi šele takrat, ko bomo dohodkovne odnose vpeljali na vseh področjih. Prav gotovo to ni enostavna in hitro rešljiva naloga, z njo se bomo morali v bodoče še srečati, zato je toliko bolj pomembno, da bo izpeljana dovolj strokovno ob podpori sleherne TOZD.

Ekonomski biro

Zakaj se splača vlagati v varstvo pri delu

Postopoma postaja miselnost delovnega človeka bolj naklonjena vlaganju v varstvo pri delu. Vse preveč je še ljudi, ki ne mislijo tako; skrbe samo za proizvodnjo. Zanje lahko trdimo, da so posredni krivci za armado naših delovnih invalidov ali kako drugače zdravstveno prizadetih delavcev.

Vlaganja v varstvo pri delu so ne nazadnje obvezna tudi zaradi določil zakona o varstvu pri delu, ki narekuje organizacijam združenega dela, da so dolžne ohranjati in zagotavljati takšno delovno okolje, delovne in življenjske razmere, ki zagotavljajo fizično in moralno integriteto delavca pri delu.

Marsikdo je mnenja, da bi se problemi varstva pri delu enostavno rešili s pomočjo predpisov in tehnološko — varnostno dovršeno izdelanimi delovnimi pripravami in napravami, vendar pa pri tem ne smemo prezreti tehnološkega procesa, ki je pogosto nepredvidljiv. Zato se v njem in z njim porajajo nove in nove situacije, pogoji dela, z njimi pa tudi nevarnosti, katere je potrebno sproti obravnavati in reševati. V ta namen je seveda nujno oborožiti delavce z znanjem varnostne tehnike, da bi tako lažje tudi samostojno odkrivali nevarnosti, ki jim pretijo pri delu, in jih tudi uspešno sanirali. Še posebej je to potrebno zaradi tega, ker se pogosto srečujemo z novimi delovnimi pripravami in napravami, ki so bile izdelane brez poprejšnjih analiz s stališča varstva pri delu. V tistih delovnih okoljih, kjer so pravilno doumeli zahtevo po varnejšem delu, skušajo odpravljati pomanjkljivosti tudi z internimi inovacijskimi razpisi.

Pri nas bi lahko na takšen način hitreje in lažje rešili nedorečenosti varstva pri delu pri izvajanju gradnje montažnih armiranobetonskih konstrukcij.

Vlaganje v varnostno tehniko je gospodarno ne samo iz

humanih in socialnih nagibov, temveč tudi zato, ker s temi investicijskimi vlaganji lahko dosežemo optimalno uporabo vseh delovnih zmogljivosti, s tem pa se zvišuje tudi družbeni dohodek, humanizira delo, ohranja zdravje delavcev ipd.

Pogosto ugotavljamo, da v našem delovnem okolju ne storimo vedno dovolj, da bi že ob tehnoloških zasnovah bodočih proizvodnih obratov zagotovili delavcem varne delovne in življenjske razmere. Stroški vlaganj so kasneje seveda mnogo večji, pa tudi sanacije so težje izvedljive. Včasih je vodji gradbišča oziroma delovodji žal časa in sredstev, ko je potrebno namestiti varovalne ograje, pravilno izdelati delovni oder, izvesti razpiranje bočnih sten, zagotoviti varne dostope itd. Kadar pride zaradi neupoštevanja varnostnih zahtev do poškodbe, povzroči to mnogo večje stroške od tistih stroškov, ki bi jih imeli ob upoštevanju zahtev varstva pri delu.

Stroški pa so naslednji: prekinitev proizvodnje delavca in delavcev, ki so nudili prvo pomoč, nudenje prve pomoči (obveze, zdravila, prevozi itd.), zdravljenje delavca-nadomestila iztoženih odškodnin poškodovancev, povračila škode skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, zmanjšanja proizvodnje zaradi mirovanja priprav zaradi poškodbe, dodatno poučevanje ob uvajanju novega delavca, manjša storilnost delavca, ki se uvaja itd.

To je samo del postavk za stroške, ki jih še stopnjuje slabo počutje delavcev na delu, ki ga ustvarjajo nevarno delovno okolje in delovne razmere, kar pa lahko vpliva

tudi na kvaliteto izdelkov. Dobrim gospodarjem je znano, da so le varni storji in delavci, katerim je zagotovljeno varno delo, visoko produktivni.

RUDOLF IVANČIČ, varn. ing.

Ne pozabimo: brez do-brega obveščanja ni uspešnega samoupravljanja!

Dopisujte v PIONIR — pričakujemo novice in prispevke tudi iz vaše temeljne organizacije!

Branko NOVAK je s 1. oktobrom pričel z rednim delom v tozdu MKI, s tem pa ni prekinil trdo delo v kolesarjenju, saj bo svoj prosti čas še vedno izrabil za treninge.

Branko je v pretekli sezoni dosegel vidne rezultate, zato je prav, da mu delavci Pionirja še naprej omogočimo odsotnost z dela s ponovnim sprejetjem sporazuma o nadomestilu OD.

Stabilizacijska prizadevanja v tozdu Metlika

Zavedajoč se, da je potrebno v težkem gospodarskem položaju, v kakršnem smo sedaj, uresničiti ukrepe, ki bodo okrepili disciplino, delovno moralo in odgovornost, smo posvetili več pozornosti disciplini.

Tako je bilo obravnanih od 14. 6. 1983 do danes spet 7 predlogov za ukrepanje proti kršiteljem delovnih obveznosti (v glavnem zaradi neopravičenih izostankov z dela).

Izrečeni so bili naslednji ukrepi:

- pet prenehanj delovnega razmerja, pogojno za 6 mesecev,
- eno prenehanje delovnega razmerja, pogojno za 3 mesece, in
- en opomin.

Za izboljšanje finančne situacije v tozdu smo vsi zaposleni delali na prosto soboto, in sicer 30. 7. 1983.

BEDNARŠEK A.

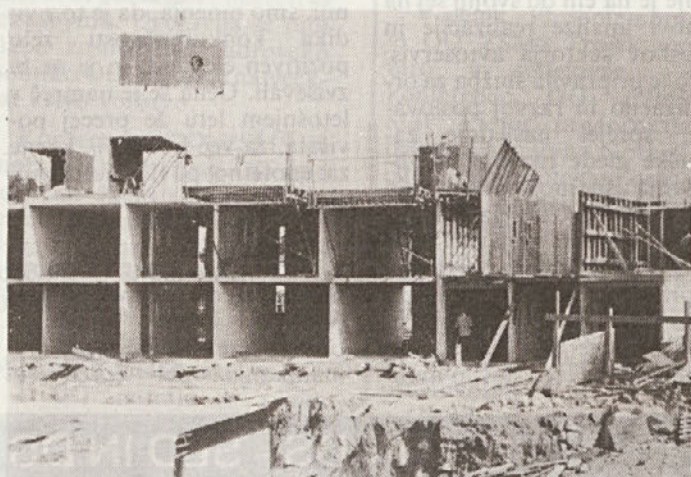
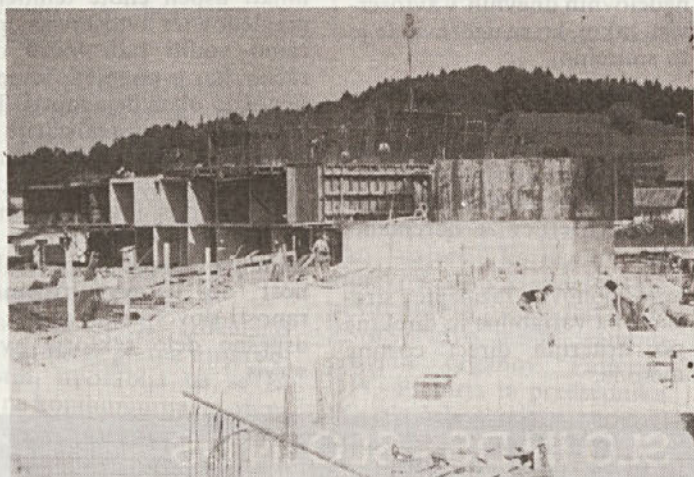
FOTOREPORTAŽA Z GRADBIŠČA

Gradimo stanovanjsko sosesko Irča vas — Brod

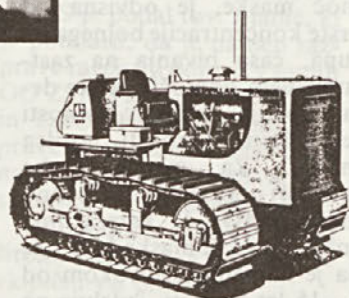
V prvi fazi je gradnja objekta A in H s 126 stanovanji od garsonjere do dvoinpolsobnega stanovanja, z zakloniščem za 200 oseb in kotlarno na trdna goriva.

Dela izvaja TOZD Gradbeni sektor Novo mesto z okoli 90 gradbenimi delavci. Vodja gradbišča je Jože Strnad, obračunski tehnik Andrej Eršte, delovodje: Jože Primc, Vinko Cigoj, Djuro Herendič in Brane Žabčič. Projekte je izdelal TOZD Projektivni biro „Pionir“. Nadzorni organ: Tone MARAS.

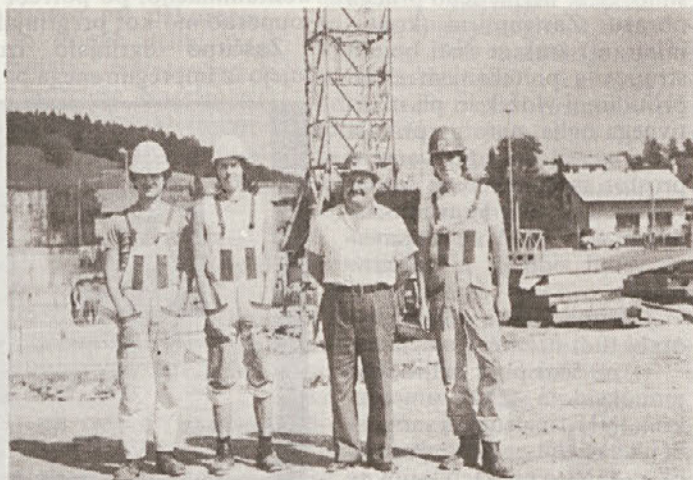
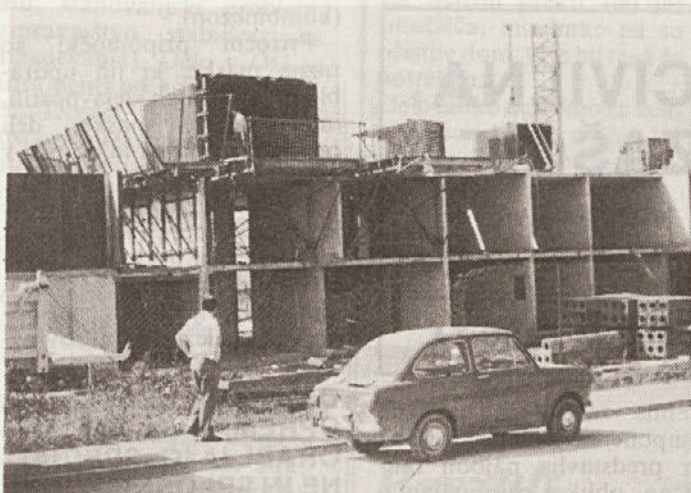
Ob obisku gradbišča stanovanjske soseske Irča vas — Brod smo se srečali tudi z učenci 2. letnika srednje gradbene šole, ki opravljajo desetdnevno obvezno prakso. V pogovoru so povedali, da so sicer z delom zadovoljni, vendar imajo še premalo znanja. Vreme jim je zelo naklonjeno, kajti bila je prava vročina. Pohvalili so kolektiv, s katerim delajo, inštruktor pa je še boljši...

PIONIR

Tekst in fotografije:
Katjuša Borsan

Inštruktor Franc Malenšek s praktiki.

Skupina deklet in fantov na opravljanju obvezne prakse.

Iz tozdov

Delavski svet tozda Mehanizacija, kovinarstvo in instalacije je na eni od svojih sej na osnovi analize realizacije in stroškov sektorja avtoservis, ki jo je pripravila služba za organizacijo in razvoj poslovanja, sprejel naslednje zaključke glede razvoja in izboljšanja uspešnosti poslovanja tega sektorja oz. dejavnosti:

Avtoservisna dejavnost ter dejavnost tehničnih pregledov je prav gotovo pomembna za širšo družbeno skupnost, predvsem je še vedno zelo perspektivna, saj število avto-

mobilov na prebivalca še vedno narašča. Kljub trenutni omejitvi pri porabi goriv sektor ni zabeležil manjših potreb po navedeni storitveni dejavnosti. Zato smo mnenja, da bi se navedena dejavnost morala razvijati. Zato je potrebno preveriti ustreznost organizacijske oblike, vendar smo mnenja, da je glavni problem v previsokih obremenitvah, ker ostali avtoservisi v Sloveniji pokrivajo znatno manj fiksnih stroškov. Kljub temu, da je cena nekoliko nižja kot v ostalih servisih v Sloveniji, smo mnenja, da je to z vidika konkurenčnosti zelo pozitiven element, in je ne bi zviševali. Cena se je namreč v letošnjem letu že precej povišala, za več kot 20%, kar je za enoletno povišanje dovolj za kupca.

Glede na to, da se v Pionirju pri nekaterih dejavnostih že pojavlja krčenje fizičnega obsega proizvodnje zaradi pomanjkanja del (predvsem

gradbeništvu) je nujno bolj razvijati tiste dejavnosti, ki so bolj perspektivne. Za avtoservisno dejavnost pa ugotovljamo, da so trenutno še dane možnosti za razvoj, zato jo moramo podpreti in ji omogočiti uspešen nadaljnji razvoj, predvsem s temile ukrepi:

- z zaposlitvijo manjkajočih delavcev v proizvodnji,
- s preusmeritvijo z osebnim na gospodarska vozila,
- z uvedbo dežurne službe v popoldanskem času in ob nedelovnih dnevih v avtoservisu takoj, ko se ugotovi, da je to smiselno,
- proučitev možnosti prodaje rezervnih delov,
- preveritev kriterijev za obremenitev fiksnih stroškov tozda ter eventualno določitev novih kriterijev za obremenitev,
- ponovna razmejitev stroškov na variabilne in direktne po kriterijih direct costing metode,

- prenos šifriranja vseh stroškov v tozdu,
- sprotno usklajevanje realizacije in stroškov z evidenco v sektorju ter računovodsko evidenco,
- ločeno vodenje realizacije in stroškov (po fakturirani realizaciji) za enoto tehničnih pregledov in enoto avtoservis.

Menimo, da je avtoservisna dejavnost perspektivna, zato jo moramo razvijati, njen razvoj pa pogojuje ekonomska uspešnost. Če želimo spremljati uspeh enote tehničnih pregledov ter avtoservisa, moramo voditi tudi ločen obračun, kar je pogojeno s specifičnostjo obeh dejavnosti. Točna razmejitev realizacije in stroškov bo izhodišče za nadaljnjo poslovno politiko sektorja avtoservis. Prepričani smo, da sta nov poslovni objekt ter trenutna tehnična opremljenost ob ustrezni organiziranosti dovolj velik porok za uspešno delo sektorja avtoservis.

SLO IN DS - SLO IN DS - SLO IN DS - SLO IN DS

CIVILNA ZAŠČITA

OSEBNA ZAŠČITA

Osebna zaščita je osnovna komponenta civilne zaščite, ker predstavlja najbolj množično obliko pripravljanja, usposabljanja in organiziranja delovnih ljudi za neposredno zaščito, reševanje ljudi in materialnih sredstev.

SREDSTVA ZA OSEBNO ZAŠČITO

V osebno zaščito sodijo pripomočki in postopki, s katerimi naj bi ljudi zaščitili pred jedrskimi, kemičnimi in biološkimi bojnimi sredstvi. V te namene uporabljamo posebne in priročne pripomočke za osebno zaščito.

Posebni pripomočki za osebno zaščito so namenjeni za zaščito dihal, oči in telesa. Mednje sodijo: zaščitna maska, zaščitne rokavice, zaščitno ogrinjalno, zaščitna krema, zaščitna očala, zaščitni predpasnik in zaščitna obleka

(kombinezon).

Priročni pripomočki so razne maske, ki jih uporabljamo v drugih dejavnostih, improvizirane maske, deli opreme, predmeti in objekti v naravi itd.

Poglaviti cilj osebne zaščite je preprečevati ali zmanjševati možnost, da pride do zastupitve ljudi, s tem pa se ohrani njihovo življenje in sposobnost za udeležbo proti sovražniku.

OSNOVNA ZAŠČITNA OPREMA, KI JO UPORABLJAJO SPECIALNE IN SPLOŠNE ENOTE CZ V DO PIONIR

1. ZAŠČITNA MASKA M—1

Zaščitna maska M—1 je najpomembnejši pripomoček za osebno zaščito, namenjena pa je za zaščito dihalnih in prebavnih organov ter oči in obraza pred bojnimi strupi, radioaktivnimi snovmi in biološkimi agensi. Sestavljajo jo obrazni del, cedilo in tobriča za nošenje. Obrazni del je reliefno prilagojen za obraz. Izdelujejo jo v teh velikostih: malo, srednje in veliko, z oznakami (M, S, V).

Najpomembnejši del zaščitne maske je cedilo, katero je izdelano v cilindrični obliki iz pločevine, filter pa je sestavljen iz protidimnega vložka in aktivnega oglja ter pokrova

in zamaška. Zaščitna moč cedila, ta pomeni tudi zaščitno moč maske, je odvisna od vrste koncentracije bojnega strupa, časa bivanja na zastrupljenem območju, vrste dela, gibanja, osebnih lastnosti ter telesne kreposti nosilca maske. Za mlajše osebe (otroke) uporabljamo zaščitno masko MD—1, katera ima enake dele kot maska M—1, le da je namenjena otrokom od 3—15 let starosti, izdeluje pa se v več velikostih.

Pred uporabo zaščitne maske izberemo primerno velikost, jo dezinficiramo in preizkusimo, če se hermetično prilaga obrazu. Zastrupljeni (kontaminirani) zrak se čisti bojnih strupov s pretekanjem skozi protidimni vložek in plast aktivnega oglja, nato pa prihaja skozi ventil za vdihavanje v prostor med naličnico in obrazom. Ta zrak vdihavamo, izdihani zrak pa skozi enosmerni ventil odhaja iz zaščitne maske.

Zaščitna maska ima pri uporabi tudi nekatere omejitve:

- ne ščiti pred ogljikovim monoksidom (CO), amoniakom (NH₃) in drugimi snovmi, ki jih aktivno oglje ne absorbira, za zaščito pred temi snovmi pa se uporabljajo posebni čistilci;
- ne ščiti pred velikimi koncentracijami bojnih stru-

rupov, ker pride do nasičenosti čistilca;

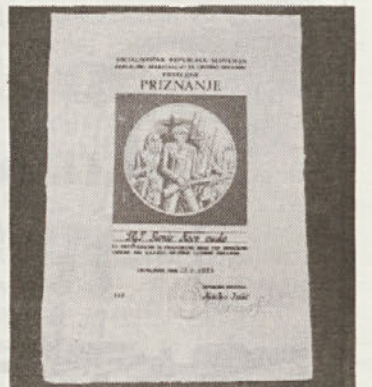
— ni uporabna v ozračju z manj kot 16 odstotki kisika.

Zaščitno masko hranimo v trobici na suhem in zračnem mestu. V kolikor jo daljši čas ne uporabljamo, potresemo gumijaste dele s smukcem. Pred vsako uporabo in po njej zaščitno masko obvezno očistimo.

2. ZAŠČITNO OGRINJALO

Zaščitno ogrinjalno uporabljamo za zavarovanje obleke in odkritih telesnih delov pred radiološko-biološko-kemično kontaminacijo, po potrebi pa joupotrabimo kot pregrinjalno.

Zaščitno ogrinjalno izdelujejo iz impregniranega papir-

Tudi v naši delovni organizaciji smo dobili priznanje, za katero ima veliko zaslug prizadevni referent Jože Ribič.

rja ali gumiranega platna. Po uporabi ga snamemo ter zakopljemo, ali zažgemo, če je iz impregniranega papirja. V koliko pa je iz gumiranega platna, ga dekontaminiramo.

3. ZAŠČITNE NOGAVICE

Zaščitne nogavice nadene-mo prek obuvala in segajo do kolen. Uporabljamo jih za prehod prek kontaminiranega zemljišča. Izdelane so iz gumiranega platna z ojačanim stol-palom. Izdelujejo jih v treh velikostih, po uporabi pa jih snamemo, dekontaminiramo, posušimo in posujemo s smukcem.

4. ZAŠČITNE ROKAVICE

Zaščitne rokavice varujejo roke pred RBK kontaminacijami. Izdelujejo jih iz gumiranega platna. Po uporabi jih snamemo in razkužimo.

5. ZAŠČITNA OBLEKA — KOMBINEZON M—3

Zaščitno obleko izdelujejo iz gumiranega platna v treh velikostih, uporablja pa se za delo na kontaminiranem območju in so z njo opremljene le posebne ekipe.

6. ZAŠČITNA KREMA

Zaščitno kremo ZP—M 1 uporabljamo za zaščito obutve pred RBK kontaminacijo in za redno vzdrževanje obutve v zimskih razmerah. Krema je narejena na silikonski podlagi.

7. ZAŠČITNA OČALA

Zaščitna očala za RBK izvidnike so namenjena za zaščito oči pred svetlobnim bliskom jedrske eksplozije. Izdelana so iz posebne temne filtrirane folije in okvirja, ki je iz trde gume.

8. ZAŠČITNI PREDPASNIK

Zaščitni predpasnik M—2 uporabljamo pri dekontaminaciji in drugih delih, če je kontaminaciji izpostavljen le prednji del telesa. Narejen je iz gumiranega platna in ima trak, s pomočjo katerega predpasnik obesimo okrog vratu in ga privežemo k telesu.

9. OSEBNI ZAŠČITNI KOMPLET ZA OBCANE

Osebni zaščitni komplet za občane vsebuje minimum obveznih osebnih zaščitnih pripomočkov.

Sestavljen je iz zaščitne maske M—1, zaščitnega ogrinjala, osebnega pribora za dekontaminacijo LPD—M 1 in prvega zavoja. Po sestavi, zaščitnem učinku in funkcionalnosti je sodobna rešitev za

individualno zaščito pred RBK nevarnostmi v vojni, prav tako pa tudi pri večjih nesrečah z RKB kontaminanti.

Demo kratizacija odnosov v ZSMS

Na pobudo republiške konference ZSMS smo tudi mladinci v naši DO imeli razpravo o demokratizaciji odnosov v ZSMS. Da bi razprava čimbolj uspela in nam prinesla kar največ koristnih zaključkov, smo k sodelovanju povabili tudi predsednike OK ZSMS Novo mesto, samoupravnih organov Pionirja, DPO Pionirja in predsednika PO. Na žalost pa sta se, razen 10 predsednikov OO razprave udeležila le predsednik OK ZSMS in PREDSEDNIK ZK.

Uvodno poročilo k razpravi o demokratizaciji odnosov v ZSMS je podal tov. Iljanič, ki je poudaril, da je namen razprave razčistiti odnose v samih OO ZSMS kakor tudi v ZSMS in DPO. Poglavitni cilj razprave je analizirati naše delo, najti napake in izoblikovati smernice za nadaljnje delo.

Po uvodnem poročilu je bila široka razprava, v katero so se vključili vsi prisotni.

Prvi in osnovni problem, ki so ga razpravljali obravnavali, je nezainteresiranost mladih članov za delo v OO ZSMS. Ugotavlja se, da še vedno ne najdemo pravega načina, kako nekoga pritegniti k delu. Vlada splošno malodušje, saj so razne športne in kulturne prireditve v večini primerov edini način udejstvovanja. Toda te manifestativne oblike ne smejo biti edini interes mladih, saj nas muči obilo problemov, h katerim moramo enotno pristopati.

Stanovanjska problematika, zaposlovanje, izobraževanje, delitev dohodka, varstvo narave ... vse to so stvari, ki so za nas, mlade, življenjskega pomena. Zato se lahko upravičeno sprašujemo, kje je krivda, da na sestanek, kjer se rešuje taka problematika, pride le nekaj mladincev, še ti pa neaktivno čakajo, kdaj o konec. Kje je moralna

odgovornost tega mladega človeka in kako nekomu dokazati, da so to njegovi interesi?

Zato ni čudno, da ima mladina v posameznih okoljih podrejeno vlogo glede naostale DPO. S svojim delom se moramo uveljaviti, pomoč pa moramo dobiti v DPO. Mladi člani ZK naj bi bili gonilne sile, toda velikokrat se zgodi, da prav ti s svojim obnašanjem zavirajo delo. OO morajo imeti tudi primerne mentorje iz ZK, ki bi pomagali z nasveti in izkušnjami. Ugotavlja se tudi slabo zastavljeno kadrovsko politiko OO, za kar je največkrat krivo vodstvo.

Konferenca OO ZSMS bi morala bolj povezati OO med seboj in dajati smernice delu le-teh. Na žalost se velikokrat dogaja, da predsedniki OO ne sodelujejo, kljub posredovanju in zahtevam.

Po splošni razpravi smo oblikovali sledeče skelepe:

1. OO morajo v svojih programih dati več poudarka konkretnim problemom v svojih okoljih (nagrajevanje po delu, stanovanjski problem, pripravništvo, stabilizacijska prizadevanja). Delo v OO se mora deliti po komisijah.

2. Doseči moramo frontnost organizacije in se dokazovati in uveljaviti izključno z lastnim delom in rezultati.

3. Vodstvo OO potrebuje pomoč ostalih DPO, zato naj bi vse OO ZK določile mentorje po tozdih.

4. Mladi so v vseh tozdih, razen v TKI premalo vključeni v samoupravne organe. So celo primeri, ko se razpravlja o neaktivnosti mladine, ne da bi bil vabljen predsednik. Tako od samoupravni organi kot tudi od DPO morajo na svoje sestanke vabiti tudi predsednike mladine.

5. Od mladih članov ZK in tudi od vseh ostalih mladincev se zahteva večjo moralnopolitično odgovornost.

6. Obsoja se nesodelovanje s konferenco OO ZSMS SGP „Pionir“ s strani osnovnih organizacij TOZD Metlika, TOZD Zagreb, TOZD Ljubljana in učencev, kljub večkratnemu posredovanju pri vodstvu OO kakor tudi DPO.

7. Vodstva morajo skrbeti za idejnopolitično izobraževanje in primerno kadrovsko politiko.

8. Zaključke razprave se objavi v glasilu SGP „Pionir“, da bi čimveč mladih obvestili o razpravi.

Mladinka in mladinec, moralno sta dolžna, da kot člana ZSMS delata v svoji organizaciji, saj delata le zase!

Predsednik konference ZSMS: FRANCİ BUKOVEC

Delovna akcija

V petek, 30. septembra, je OO ZSMS Projektivni biro v sodelovanju s konferenco OO ZSMS SGP „Pionir“ organizirala delovno akcijo na Gorjan-cih. Delo je potekalo organizirano — ureditev doma in smučišča.

V teku priprav ni manjkalo prostovoljcev, saj so v akciji sodelovali mladinci kar iz petih tozdov, s čimer so dokazali, da so za prostovoljne akcije.

Ob 12. uri smo se po vseh pripravah odpeljali. Mladinci smo s sekanjem grmovja očistili preko 100 m² smučišča, mladinke pa so očistile dom, ki je bil tega že potreben.

Delo lahko ocenimo za zelo uspešno. Akcija pa naj bo zgled tudi drugim organizacijam.

ZUPANČIČ

Brezup jutra

Ne razumem ...

Da tla so krvava od človeške krvi, da goba atomov neusmiljeno sili v oči, da se rojevajo otroci zastrupljenih kosti, da listje odpada, da kri še suši ...

Ne razumem, pa sem človek ...

GRANDOVEC TONE

SREČANJE GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

Od 23. do 25. septembra so se najboljše ekipe zidarjev, tesarjev, železokrivcev, odrarjev, pleskarjev, električarjev, žerjavistov, keramikov, monterjev centralne kurjave in vodoinštalaterjev iz vseh bratskih republik in obeh pokrajin pomerile v svojih poklicih na XV. srečanju gradbenih delavcev Jugoslavije v Titogradu.

Barve SR Slovenije so zastopali delavci prvovršenih ekip na proizvodnem tekmovanju gradbenih delavcev Slovenije, ki je bilo letos v Kranju. Tekmovali so: naši zidarji, tesarji iz škofjeloškega „Tehnika“, odrarji iz mariborskega „Stavbarja“, železokrivci iz mariborskega „Konstruktorja“ ter žerjavisti kranjskega „Gradbinca“. V ostalih panogah SRS ni imela predstavnikov, ker v teh zvrsteh gradbene dejavnosti ni bilo republiškega tekmovanja.

V tekmovalnem delu so vse ekipe pokazale dobro znanje. SR Slovenija je v skupni uvrstitvi na 5. mestu, posamezne ekipe pa so se uvrstile takole: zidarji na 5. mesto, tesarji na 3., odrarji na 6., železokrivci na 4. in žerjavisti na 2. mesto.

Tekmovalo se je tudi na področju SLO in DS. Tako je naša ekipa v SLO (partizanski mnogoboj) v skupni uvrstitvi dosegla zelo dober rezultat — 2. mesto, na področju DS (protipožarna zaščita) pa 6. mesto.

Naslednje zvezno tekmovanje bo v Sloveniji.

KATJUŠA BORSAN

Slovenska ekipa

Ekipa zidarjev iz TOZD Togrel na zveznem proizvodnem tekmovanju v Titogradu.

Med tekmovanjem v zidanju

Kranjc Stanislav — 5,33 m — najdaljši skok v daljino v tekmovanju SLO.

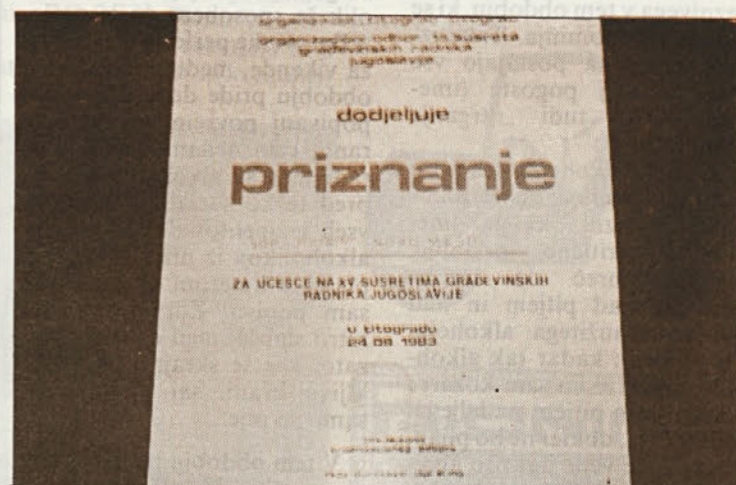
Streljanje z zračno puško.

KODRIČ, met bombe.

Predsednica zveznega odbora gradbenih delavcev podeljuje priznanje za doseženo drugo mesto v SLO ekipi SRS.

Za uspešno sodelovanje na srečanju gradbenih delavcev Jugoslavije smo dobili tudi priznanje.

Samo upravni akti uskladeni sa zakonom

Odbor za kadrovske socijalna pitanja radne organizacije je na svojoj zadnjoj sjednici osvojio osnutak izmjena i dopuna Samoupravnog sporazuma o zajedničkim osnovama i mjerilima za raspodjelu čistog dohotka i za raspodjelu sredstava za osobne dohotke i osnutak izmjena i dopuna pravilnika OOUR o osnovama i mjerilima za raspodjelu sredstava čistog dohotka i vrednovanja rada i raspodjelu sredstava za osobne dohotke. Radi se o važnim samoupravnim općim aktima koji će utjecati na nagrađivanje radnika.

Taj samoupravni sporazum trebamo dopuniti zato jer moramo isplaćivati osobnih dohodaka najkasnije do 1. 1. 1984. uskladiti sa Zakonom o proširenoj reprodukciji minulom radu. Zakon zahtijeva da se cjelokupna sredstva za osobne dohotke podijela na dva dijela i to na dio koji se dijeli na temelju tekućeg rada i na dio koji se dijeli na temelju minulog rada radnika. To dijeljenje radnici odrede u temeljima plana i u godišnjem privrednom planu. Radnici određuju sredstva za OD na temelju minulog rada posebno u ovisnosti: o uspješnosti poslovanja OOUR, o uspješnosti upotrebe sredstava za rad, o postignutim uštedama u materijalu, sirovinama, energiji i drugih ušteda. Gornje smo rezultate već do sada mjerili s nekim pokazateljima i to: dohodak po radniku, čisti dohodak po radniku, dohodak u uporedbi sa prosječno upotrijebljenim poslovnim sredstvima, a dodajmo i novi pokazatelj i to akumulacija u uporedbi sa čistim dohotkom. Nabrojene pokazatelje koje pratimo svake godine, upoređujemo s obzirom na to kako su bili planirani i kako su ustvarno bili postignuti, upoređujemo sa koeficijentom radnog staža radnika i s brutto osobnim dohotkom kojega je postigao u zadnje tri godine i tako na temelju jednostavnog obrasca iz člana 3. izračunamo

radnikov osobni dohodak za minuli rad. Do sada se u našoj radnoj organizaciji u prosjeku minuli rad isplaćivao tako da je osobni dohodak na temelju minulog rada u uporedbi sa cjelokupnim isplaćenim osobnim dohotcima i prosjeku iznosio 4,18%. Tako će biti i ubuduće ako postignemo bar 3% akumulaciju. Ako postignemo veću akumulaciju od planirane i bolji dohodak po radniku onda će te isplate biti više i radnikovi osobni dohotci u cijelosti će biti viši zbog povećanja osobnog dohotka koji će se isplaćivati na temelju minulog rada.

Od na temelju minulog rada prestaje se isplaćivati ukoliko OOUR zađe u gubitak po supstanci, to znači, ako bi počela isplaćivati zajamčene osobne dohotke.

Za zajedničke službe je predviđeno da na temelju minulog rada isplaćuju osobni dohodak u prosjeku isplata OOUR sa posebnim korekcijskim faktorima kako bi se te isplate mogle sniziti ili povećati za određeni postotak obzirom na doprinos i rezultat rada zajedničkih službi.

Zakon zahtijeva da se određena sredstva na temelju minulog rada dijele po načelu solidarnosti i uzajamnosti. Predloženo je da bi u tome imali udjela stariji radnici i invalidi odnosno radnici kojima je zbog nesreće na radu ili profesionalne olesti oslabila radna sposobnost. Zakon određuje da posebno treba, mimo pravilnika o inovacijama, nagrađivati i na temelju minulog rada izume, tehnička poboljšanja i druge oblike stvaralaštva koji doprinose povećanju dohotka OOUR što je predviđeno u čl. 7. Isto tako zakon zahtijeva da radnicima treba isplaćivati do roka koji je određen u općem aktu dio

osobnog dohotka na temelju minulog rada i nakon prestanka radnog odnosa u OOUR i to u ovisnosti od povećanja dohotka OOUR zbog investicijskih ulaganja u kojima je radnik bio suučesnik. U čl. 8. predlažemo da taj rok bude 3 godine.

Sve rečeno za Samoupravni sporazum o zajedničkim osnovama važi i za pravilnik OOUR jer su osnove i mjerila u samoupravnom sporazumu i u pravilnicima iste, s tim da u pravilnicima OOUR otpada član 5. koji važi samo za radne zajednice i koji će se pojaviti u pravilnicima radnih zajednica.

MARKO SVETINA

Jože Smole i Franc Šali u posjeti OOUR MKI

U okviru priprema za sjednicu CK ZKS o zadacima saveza komunista u ostvarivanju dugoročnog programa privredne stabilizacije predviđeni su i posjeti članova CK ZKS u osnovnim organizacijama SK.

Na pobudu općinskog komiteta ZKS su OOSK OOUR MKI 7. 9. 1983. posjetili članovi CK ZKS Jože Smole i Franc Šali, međuopćinski sekretar Boris Gabrič, predstavnici općinskog komiteta ZKS i predstavnici RO SGP „Pionir“.

Svrha posjete sastojala se u utvrđivanju kako su komunis-

ti u svojoj sredini počeli izvoditi zadatke iz programa ekonomske stabilizacije te kaka je idejnopolitička osposobljenost komunista za ostvarivanje zadataka saveza komunista.

Na sjednici je u uvodnom dijelu bila predstavljena osnovna organizacija sa koordinacijom i djelovanjem na nivou RO, zatim radna organizacija i OOUR MKI sa grubim ekonomskim podacima te teškoćama i značajkama OOUR, djelovanje ostalih DPO i samoupravnih organa.

U raspravi je bio dat konkretan program ekonomske stabilizacije koji je napravljen već 1982. godine na nivou radne organizacije, a ove je godine došlo do konkretnih akcija u svim OOUR i službama koje bi se po programu trebale izvoditi do 2000 godine.

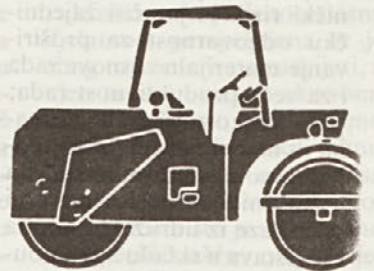
Naznačeno je bilo dosta problema na ostvarivanju stabilizacije, prije sveta u radu na terenu uz jako smanjenu investicijsku djelatnost te zakonska ograničenja obzirom na nagrađivanje.

Posebno su razgovarali o upoznatosti komunista i svih radnika sa programima ekonomske stabilizacije te raspoloženjem među radnicima obzirom na trenutne teškoće u kojima se nalazimo.

Na kraju je Jože Smole izrazio pohvalu jer smo u radnoj organizaciji zacrtali program ekonomske stabilizacije još prije zaključaka Kraigherjeve komisije, jer je program dugoročno zacrtan na dosadašnjim iskustvima i iz baze.

Franc Šali, Vilma Manček in predstavniki naše delovne organizacije v razgovoru.

PIONIR
Ne pozabimo: brez dobrega obveščanja ni uspešnega samoupravljanja! Sodelujte v glasilu domače delovne organizacije!

Doho – dovni odnosi – ekonom – ska nužnost

Dohodovni odnosi više nisu nikakva novost jer ih više ili manje pokušavamo uvoditi u praksu već od 1976. godine kada smo usvojili Zakon o udruženom radu. U pomenutom zakonu u načelu su prilično precizno određeni osnovni pojmi prihoda i dohotka, uvjeti u kojima se uspostavlja dohodovni odnos te sve odredbe u vezi s uspostavljanjem dohodovnih odnosa, prava i dužnosti pojedinih učesnika. Ali u toku svih ovih godina pokazalo se da te zakonske odredbe nisu dovoljne za uvođenje dohodovnih odnosa na sva područja, jer svaka djelatnost ima neke specifičnosti te ćemo zbog toga u nastavku pokušati nešto bolje osvijetliti tu našu djelatnost.

Dohodovni odnosi nastaju u međusobnim odnosima na zajedničkom ostvarivanju dohotka na temelju udruživanja rada i sredstava, a uz to sve učesnice moraju biti:

— ravnopravne pri stjecanju dohotka na temelju toga koliko su tomu pridonijele;

— sporazumno odrediti ciljeve, namjene, uvjete i način udruživanja rada i sredstava te uzajamna prava, dužnosti i odgovornosti u stjecanju dohotka;

— u skladu sa samoupravnim sporazumom međusobno utjecati na poslovnu i razvojnu politiku, preuzimati zajednički rizik te jamčiti zajedničku odgovornost za proširivanje materijalne osnove rada i za veću produktivnost rada;

— preko zajedničkog organa ili na neki drugi način sporazumno uskladijati stajališta u zajedničkim poslovima koji proizilaze iz udruživanja rada i sredstava u skladu sa samoupravnim sporazumom.

Obzirom na to kako su učesnice bile udružene na nekom zajedničkom poslu ostvaruju:

— **zajednički prihod**, ako su učesnice udruživale rad i sredstva;

— **zajednički prihod**, ako su učesnice udruživale sredstva.

Međusobne odnose na ostvarivanju zajedničkog prihoda

da i dohotka radnici u osnovnim organizacijama (učesnice) uređuju sa samoupravnim sporazumom. Prilikom ostvarivanja zajedničkog prihoda u sporazumu mora dovoljno precizno odrediti:

1. odnose u proizvodnji zajedničkog proizvoda odnosno obavljanju zajedničkih usluga kao što je uklanjanje proizvodnih planova, standardi materijalnih troškova, mjerila za određivanje amortizacijskih stopa, okvirni uvjeti i rokovi u kojima se odvija međusobna nabavka, znanstveno-tehnički i drugi uvjeti za rad i proizvodnju sa kojima se osiguravaju veća produktivnost rada, manji proizvodni troškovi i bolji zajednički proizvod ili bolja zajednička usluga;

2. način međusobnog utjecaja na poslovnu i razvojnu politiku;

3. međusobni odnosi na osiguravanju obrtnih sredstava za proizvodnju i promet zajedničkog proizvoda ili zajedničke usluge;

4. uvjete za nastupanje na domaćem i inozemnom tržištu na prodaji zajedničkog proizvoda ili zajedničke usluge, kao što su mjerila za formiranje cijena i drugi uvjeti za njihovu prodaju;

5. način uskladijavanja stajališta o zajedničkim poslovima;

6. sastav i nadležnost zajedničkog organa i način izbora njegovih članova, ako se taj organ formira;

7. način preuzimanja rizika i oblici međusobne odgovornosti u pravnom prometu sa drugima na ostvarivanju zajedničkog prihoda;

8. način rješavanja sporova te uvjete i način za prestanak važenja samoupravnog sporazuma;

Obzirom na to da je naša osnovna djelatnost građevinarstvo, gdje je izuzetno teško odrediti jedinice i odgovarajuće standarde materijalnih troškova koja bi važili duže vremensko razdoblje, bio je za svaki zajednički posao, gdje su učesnice radile na principima zajedničkog prihoda zaključen nov samoupravni sporazum. Modelu dohodovnih odnosa najviše smo se približili prilikom izgradnje autokampa na Cresu, objekta Kanfar u Rovinju, Iskre u Žužemberku te u Sarajevu, ali je prilikom završetka radova i na tim objektima utvrđeno dosta nepravilnosti i nedostataka koje su zapletljale umjesto da bi poboljšale međusobne odnose učesnica.

Naime moramo biti svjesni činjenice da je bit dohodovnih odnosa u udruživanju sredstava i rada upravo u tome da pojedina učesnica postigne što veći dohodak na što pravedniji način, a važan je i zajednički učinak svih učesnika koji bi trebao biti veći nego što bi bio inače kad ne bi bilo uvedenih dohodovnih odnosa. Ovdje se u biti radi o novoj kvaliteti rada i odnosa prema radu, zato je prilikom uvođenja dohodovnih odnosa dosta toga potrebno izmijeniti. Prije svega samoupravni organi moraju odrediti sve što predviđa zakon, a na gradilištu moraju stupiti u praksu odmah na početku radova. U dohodovnim odnosima moraju prevladati poštenu odnosa, treba napraviti promjene na opsegu sinergijskih učinaka što znači da na takav način uz zajednički nastup postizemo više nego kad bi svatko izvodio svoj udio na kupoprodajnim osnovama.

U praksi sve češće nailazimo na udruživanje sredstava, kada govorimo o zajedničkom dohotku. Udruživanje sredstava je neizbježno jer su za ostvarivanje većih poslovnih ciljeva potrebna znatna sredstva koja teško može osigurati samo jedan subjekt, već se obično prilikom udruživanja uključi sve koji su na bilo koji način zainteresirani bilo za novo učešće ili za udruživanje sredstava iz drugih razloga. U našoj radnoj organizaciji imamo uspostavljeno više dohodovnih odnosa kako sa vanjskim partnerima tako i unutar radne organizacije. Tako je Pionir udružio sredstva na izgradnji pogona proizvodnje staklenih izolacijskih vlakana sa Krkom i nekim drugim OOUR, dok unutar radne organizacije imamo uspostavljene dohodovne odnose sa Internom bankom te OOUR-om TKI, premda moramo priznati da ni tu još nisu zaživjeli u svom pravom smislu. Dohodovno povezivanje na temelju udruživanja sredstava zapravo je takav oblik dohodovnog povezivanja u kojem prestaje važiti značenje kreditnog odnosa, a kroz to i značenje dospjeća tuđih izvora sredstava i kamata za tuđa sredstva bez obzira na poslovni rezultat privređivanja zimatelja kredita. Umjesto takvog kreditnog odnosa radi se o dohodovnom odnosu na temelju učešća u zajedničkom dohotku koji je unaprijed zasnovan na udruživanju sredstava jedne ili više OOUR

sa radom i sredstvima dotične OOUR koja je spremna gospodariti udruženim sredstvima. Obim vraćanja udruženih sredstava i obim naknade za privređivanje s udruženim sredstvima ovisan je od poslovnog rezultata OOUR koja je privređivala s udruženim sredstvima.

Isto kao i kod udruživanja rada i sredstava moramo i kod udruživanja sredstava dovoljno precizno u samoupravnom sporazumu odrediti:

1. ciljeve udruživanja sredstava te namjenu, uvjete i način njihove upotrebe;

2. način utvrđivanja zajedničkog dohotka;

3. osnove i mjerila za utvrđivanje udjela u zajedničkom dohotku;

4. uvjete, način i rokove za učešće u zajedničkom dohotku;

5. uvjete, način i rokove za vraćanje vrijednosti udruženih sredstava odnosno stvari, dinarskih sredstava i prava koja sačinjavaju udružena sredstva;

6. međusobne dužnosti i odgovornosti u slučaju poslovanja sa gubitkom kao i druge dužnosti i odgovornosti pri preuzimanju rizika;

7. način uskladijavanja stajališta o zajedničkim poslovima;

8. sastav i nadležnosti zajedničkog organa te način biranja njegovih članova, ako se taj organ formira;

9. način rješavanja sporova te uvjete i način za prestanak važenja samoupravnog sporazuma.

Dosljedno izvođenje odredaba samoupravnog sporazuma te dovoljno konkretizirani svi odnosi između učesnika u udruživanju sredstava moraju oroditi pozitivne učinke.

Mislimo da dohodovni odnosi nisu samo osnovna značajka Zakona o udruženom radu, već će se u ovakvim privrednim odnosima koji danas prevladavaju pojaviti kao ekonomska nužnost. Moramo biti svjesni da su poslovni učinci iz godine u godinu slabiji, što je i tako već jako zamršilo privredne i finansijske tokove da ih sa sadašnjim načinom rada i obrtanja sredstava nećemo moći bitno poboljšati. Već prilikom formiranja OOUR TKI i IB kada smo pokušali uvesti sadržajne izmjene kod nekih zadataka od zajedničkog interesa, kao i na udruživanju sredstava kako bi se ona što bolje množila. Znamo da nas još prate početne teškoće, zato se još višemora zauzeti kako bi

što prije postigli zacrtane ciljeve.

U ovom razdoblju stabilizacije kada se susrećemo sa mnogim neprijatnostima, a prije svega postizemo slabije poslovne rezultate nego u normalnim uvjetima privređivanja, moramo utoliko bolje omogućiti OOURima da svoja plaćanja obavljaju brzo, efikasno i ekonomično, a uz to streme k većem zajedničkom poslovnom efektu na takav način kako je određeno u sporazumima. Zato sporazumijevanje ne smije izostati u dohodovnim odnosima. Samo će ti elementi djelovati ubrzavajuće na kruženje dinarskih sredstava te na sve ostale prednosti koje proizlaze iz toga. Moramo naglasiti da postoje čvrste korelacijske veze između brzine kruženja novca, cjelokupne organiziranosti poslovnog procesa te privrednih učinaka, te zbog toga dohodovne odnose ne možemo ubrzavati samo na jednom području, već će učinci biti zadovoljavajući tek kada dohodovne odnose uvedemo na svim područjima. Sigurno je da to nije jednostavan i brzo riješiv zadatak i s njim ćemo se i ubuduće morati još susretati, zato je utoliko važnije da bude dovoljno stručno izvedena uz podršku svih OOUR.

Ekonomski biro

Zašto se isplati ulagati u zaštitu na radu

Svijest radnog čovjeka postepeno se prilagođava brojnim spoznajama o opravdanosti ulaganja u zaštitu na radu, jer kod toga još uvijek postoje ogromna sredstva koja se gube. Još uvijek postoje ljudi koji tako ne misle, njihova jedina briga je proizvodnja i za njih možemo tvrditi da su posredni krivci za armiju naših invalida rada ili kako ih drugačije nazivamo zdravstveno pogođenih radnika.

Ulaganja u zaštitu na radu obvezna su i zbog odredaba Zakona o zaštiti na radu koji

organizacijama udruženog rada diktira da su dužne čuvati i osiguravati takvu radnu sredinu, radne i životne odnose koji osiguravaju fizički i moralni integritet radnika na radu.

Dosta njih misli da bi se problemi zaštite na radu jednostavno riješili pomoću propisa i tehnološko-zaštitno usavršenih izrađenih radnih priprema i naprava, ali kod toga ne smijemo prezijeti tehnološki proces koji je često nepridividiv. Zato se u njemu i zbog njega stalno radaju nove situacije, uvjeti rada, a sa njima i opasnosti koje je tekuće potrebno obrađivati i rješavati. Naravno u tu je svrhu nužno naoružati radnike sa znanjem iz zaštitne tehnike kako bi lakše isamostalno otkrivali opasnosti koje im prete u radu i koje bi mogli uspješno sanirati. To je posebno potrebno zbog toga što se često susrećemo sa novim radnim pripremanjima i napravama koje su bile napravljene bez prethodnih analiza sa stajališta zaštite na radu. U onim radnim sredinama gdje su pravilno shvatili zahtjev za sigurnijim radom, pokušavaju otklanjati nedostatke i sa internim inovacijskim natjecajima.

Na primjer kod nas bi na taj način mogli brže i lakše riješiti nedorečenosti zaštite na radu na izvođenju gradnje montažnih armiranobetonskih konstrukcija.

Ulaganje u zaštitnu tehniku gospodarno je ne samo iz humanih i socijalnih pobuda, već i zato jer s tim investicijskim ulaganjima možemo postići optimalnu upotrebu radnih mogućnosti a time se povećava i društveni dohodak, humanizira rad, čuva zdravlje radnika isl.

Često konstatiramo kako u našoj radnoj sredini ne činimo uvijek dovoljno kako bi npr. već prilikom tehnoloških zamisli budućih proizvodnih pogona radnicima osigurali sigurne radne i životne odnose. Naravno kasnije su troškovi ulaganja mnogo veći, a i sanacije su teže izvodive. Ponekad je vodi gradilišta odnosno poslovođa žao vremena i sredstava kada je potrebno namjestiti sigurnosne ograde, pravilno izraditi radnu skelu, izvesti razstvaranje bočnih zidova, osigurati sigurne dostupe itd. Kada zbog nepoštivanja sigurnosnih zahtjeva dođe do povrede, to prouzrokuje mnogo veće troškove od onih koje bi imali da su poštivali zahtjeve zaštite na radu.

A troškovi su slijedeći: prekid proizvodnje jednog ili više radnika koji su davali prvu pomoć, davanje prve pomoći (povezi, lijekovi, prijevozi itd.), liječenje radnika, naknade utuženih odšteta povrijeđenih, naknade štete zajednice invalidskog i mirovinskog osiguranja, smanjenje proizvodnje zbog mirovanja priprema zbog povrede, dodatno poučavanje uz uvođenje novog radnika, manja produktivnost radnika koji se uvodi u rad itd.

To je samo dio postavki za troškove koje još potencira slabo osjećanje radnika na radu koje stvara opasna radna sredina i radni odnosi, što može utjecati i na kvalitet proizvodstva. Dobrim je gospodarima poznato da su samo sigurni strojevi i radnici kojima je osiguran siguran rad visoko produktivni.

RUDOLF IVANČIČ,
ing. za zaštitu na radu

Radnički savjet OOUR Mehanizacija, kovinarstvo in instalacije na sjednici 29. 7. 1983 na temelju analize realizacije i troškova sektora autoservis, koju je pripremila služba za organizaciju i razvoj poslovanja, usvojilo je slijedeće zaključke koji se odnose na razvoj i poboljšanje uspješnosti poslovanja tog sektora odn. djelatnosti:

Autoservisna djelatnost te djelatnost tehničkih pregleda sigurno je važna za širu društvenu zajednicu, još uvijek je jako perspektivna jer još uvijek raste broj automobila po stanovniku. Uprkos trenutnom ograničenju potrošnje goriva sektor nije zabilježio manju potrebu navedenih uslužnih djelatnosti. Zato mislimo da bi se navedena djelatnost morala razvijati. Zato je potrebno provjeriti koliko organizacijski oblik odgovara, ali mislimo da je glavni problem u previsokim opterećenjima jer ostali autoservisi u Sloveniji pokrivaju znatno manje fiksnih troškova Up-

rkos nešto nižoj cijeni nego u ostalim servisima u Sloveniji mislimo da je to u pogledu konkurentnosti jako pozitivan element i ne bi je trebalo povećavati. Naime cijena se ove godine već dosta povećala, za više od 20% što je za jednogodišnje povišenje za kupca dovoljno.

Obzirom na to da se u Pioniru u nekim djelatnostima već pojavljuje smanjivanje fizičkog obima proizvodnje zbor nedostatka radova (prije svega u građevinarstvu) neophodno je više razvijati one djelatnosti koje su perspektivnije. Za autoservisnu djelatnost utvrđujemo da trenutno još postoje mogućnosti za razvoj, zato je moramo poduprijeti i omogućiti joj uspješan daljnji razvoj prije svega slijedećim mjerama:

- zapošljavanjem radnika koji nedostaju u proizvodnji,
- preusmjerivanjem sa osobnih vozila na gospodarska vozila,

- uvođenjem dežurne službe poslije podne i za vrijeme neradnih dana i to odmah poslije nego što se utvrdi da to ima smisla,

- proučavanje mogućnosti prodaje rezervnih djelova,

- provjeravanje kriterija za opterećenje fiksnih troškova OOUR te eventualno određivanje novih kriterija za opterećenje,

- ponovno razgraničavanje troškova na varjabilne i direktne po kriterijima direct costing metode,

- prijenos šifriranja svih troškova u OOUR,

- tekuće usklađivanje realizacije i troškova sa evidencijom u sektoru te računovodstvenom evidencijom,

- odvojeno vođenje realizacije i troškova (po fakturiranoj realizaciji) za jedinicu tehničkih pregleda i jedinicu autoservis.

Mislimo da je autoservisna djelatnost perspektivna te je zbog toga moramo razvijati, a njen razvoj uvjetuje ekonomska uspješnost. Ako želimo pratiti uspjeh jedinice tehničkih pregleda te autoservisa moramo također voditi odvojen obračun što je uvjetovano sa specifičnošću obiju djelatnosti. Točno razgraničenje realizacije i troškova bit će polazna točka daljne poslovne politike sektora autoservis. Sigurni smo da su nov poslovni objekt i trenutna tehnička opremljenost uz odgovarajuću organiziranost dovoljno veliki jamac za uspješan rad sektora autoservis.

Stabilizacijska nastojanja u OOUR Metlika

Svjesni da u teškom privrednom položaju u kakvom se sada nalazimo treba ostvariti mjere koje će ojačati disciplinu, radni moral i odgovornost, više smo pažnje posvetili disciplini.

Tako je od 14. 6. 1983. do danas obrađeno 7 prijedloga za poduzimanje mjera protiv kršenja radnih dužnosti (uglavnom zbog neopravdanog izostanka sa posla).

Bile su izrečene slijedeće mjere:

- pet prekida radnog odnosa uvjetno za 6 mjeseci,
- jedan prekid radnog odnosa uvjetno za 3 mjeseca i
- jedna opomena.

Za poboljšanje financijske situacije u OOUR svi su zaposleni radili na slobodnu subotu i to 30. 7. 1983.

A. BEDNARŠEK

Demo — kratizacija odnosa u SSOS

Na inicijativu republičke konferencije SSOS i omladinci u našoj RO vodili su raspravu o „Demokratizaciji odnosa u SSOS“. U želji da rasprava što bolje uspije i donese nam što više korisnih zaključaka pozvali smo na suradnju i predstavnike OK SSOS Novo mesto, samoupravnih organa Pionira, DPO Pionira i predsjednika PO. Na žalost osim 10 predstavnika OO na raspravi je učestvovao samo predsjednik OK SSOS i predsjednik SK.

Uvodni izvještaj na raspravi „Demokratizacija odnosa u SSOS“ dao je drug Iljanić koji je naglasio da je svrha rasprave u raščišćavanju odnosa u samom OO SSOS kao i u SSOS te DPO. Glavni cilj rasprave sastoji se u analiziranju našeg rada, pronalaženju grešaka i oblikovanju smjernica za daljnji rad.

Nakon uvodnog izvještaja bila je otvorena široka rasprava u koju su se uključili svi prisutni.

Nezainteresiranost mladih članova za rad u OO SSOS bio je prvi i osnovni problem kojeg su raspravljali obradivali. Utvrđuje se kako još uvijek ne nalazimo pravi način na koji bi nekog privukli na rad. Vlada opća malodušnost, razne sportske i kulturne priredbe u većini su slučajeva jedini načini učestvovanja. Ali ti manifestativni oblici ne smi-

ju biti jedini interes mladih jer nas muči obilje problema kojima jedinstveno moramo pristupiti.

Stambena problematika, zapošljavanje, obrazovanje, raspodjela dohotka, zaštita prirode, sve su to stvari koje su za mlade od životnog značaja. Zato se opravdano možemo pitati gdje leži krivica što sastanku gdje se rješava takva problematika prisustvuje samo nekoliko omladinaca, a i oni neaktivno čekaju kada će svršiti. Gdje je moralna odgovornost tog mladog čovjeka i kako nekome dokazati da su to njegovi interesi.

Zato nije ni čudno što omladina u pojedinim sredinama ima podređenu ulogu u odnosu na druge DPO. Mladi članovi SK trebali bi biti pogonska snaga, ali često se dogodi da upravo oni kočiraju svojim ponašanjem. OO moraju imati i odgovarajuće mentore od strane SK koji bi im pomagali savjetima i iskustvima. Također se uviđa slabo zacrtana kadrovska politika OO, zbog čega je u većini slučajeva krivo vodstvo.

Konferencija OO SSOS morala bi bolje međusobno povezati OO i davati smjernice njihovom radu. Na žalost često se događa da predsjednici OO ne sudjeluju uprkos posredovanju i zahtjevima.

Nakon opće rasprave bili su formirani slijedeći zaključci:

1. OO moraju u svojim programima više naglasiti konkretnim problemima u svojim sredinama (nagrađivanje po radu, stambeni problem pripravništvo, stabilizacijska nastojanja. Rad u OO mora se dijeliti po komisijama.

2. Moramo postići frontnost organizacije i dokazivati se te uvažavati isključivo vlastitim radom i rezultatima.

3. Vodstvu OO potrebna je pomoć ostalih DPO, zato bi sve OO SK trebale odrediti mentore po OOUR.

4. Mladi su u svim OOUR osim u TKI premalo uključeni u samoupravne organe. Čak su primjeri kada se raspravlja o neaktivnosti omladine a da njihov predsjednik nije ni pozvan. Tako se od samoupravnih organa i drugih DPO zahtijeva da na svoje sestanke pozivaju i predsjednike omladine.

5. Od mladih se članova SK, kao i od svih ostalih omladinaca zahtijeva veća moralopolitička odgovornost.

6. Osuđuje se nesuradnja sa konferencijom OO SSOS SGP Pionir od strane osnovnih organizacija OOUR Metlika, OOUR Zagreb, OOUR Ljubljana te učenika, uprkos višekratnom posredovanju kod vodstva OO kao i kod DPO.

7. Vodstva moraju voditi brigu o idejnopoličkom obrazovanju i odgovarajućoj kadrovskoj politici.

8. Zaključke rasprave treba objaviti u glasilu SGP Pionir kako bi na taj način što više mladih obavijestili o raspravi.

Omladinko, omladinče moralno si dužan da kao član SSOS aktivno radiš u svojoj organizaciji, jer radiš samo za sebe.

Predsjednik
konferencije SSOS:
FRANCI BUKOVEC

CIVILNA ZAŠTITA

OSOBNA ZAŠTITA

Osobna je zaštita osnovna komponenta civilne zaštite jer predstavlja najmasovniji oblik pripremanja, osposobljavanja i organiziranja radnih ljudi za neposrednu zaštitu, spašavanje ljudi i materijalnih sredstava.

SREDSTVA ZA OSOBNU ZAŠTITU

U osobnu zaštitu spadaju pomagala i postupci kojima bi se ljudi trebali zaštititi od atomskih, kemijskih i bioloških bojnih sredstava. U te svrhe upotrebljavamo posebna i priručna pomagala za osobnu zaštitu.

Posebna pomagala za osobnu zaštitu namijenjena su zaštiti dišnih putova, očiju i tijela. U njih spadaju: zaštitna maska, zaštitne rukavice, zaštitni ogrtač, zaštitna krema, zaštitne naočari, zaštitna pregača i zaštitno odijelo (kombinezon). Priručna su pomagala razne maske koje upotrebljavamo u drugim djelatnostima, improvizirane maske, djelovi opreme, predmeti i objekti u prirodi itd.

Glavni se cilj osobne zaštite sastoji u sprječavanju ili smanjivanju mogućnosti da dođe do trovanja ljudi, time se čuva njihov život i sposobnost za učešće protiv neprijatelja.

OSNOVNA ZAŠTITNA OPREMA KOJU UPOTREBLJAVAJU SPECIJALNE I OPĆE JEDINICE CZ U RO PIONIR

1. Zaštitna maska M-1

Zaštitna maska M-1 najvažnije je pomagalo za osobnu zaštitu, a namijenjeno je za zaštitu dišnih putova, probavnih organa te očiju i lica od bojnih otrova, radioaktivnih tvari i bioloških agensa. Sačinjavaju ga dio za lice, cjedilo i torbica za nošenje. Dio za lice reljefno je prilagođen licu.

Izrađuju je u tri veličine: malu, srednju i veliku sa oznakama (M, S, V).

Cjedilo je najvažniji dio zaštitne maske, a napravljeno je od lima cilindričnog oblika, a sam filter sastavljen je od protudimnog uloška i aktivnog ugljena te pokrova i zatvarača. Zaštitna jačina cjedila, a to znači i zaštitna snaga maske ovisna je od vrste koncentracije bojnog otrova, vremena boravka na zatrovanom području, vrste rada — kretanja, osobnih značajki te tjelesne konstrukcije nosioca maske. Za mlade osobe (djecu) upotrebljavamo zaštitnu masku MD-1 koja ima iste djelove kao i maska M-1 samo što je namijenjena djeci od 3-15 godina starosti, a izrađuje se u više veličina.

Prije upotrebe zaštitne maske izaberemo odgovarajuću veličinu, dezinficiramo je i probamo priliježe li hermetički na lice. Zatrovani (kontaminirani) zrak čisti se od bojnih otrova pretakanjem kroz protudimni uložak i sloj aktivnog ugljena, a zatim prolazi kroz ventil za udisanje u prostor između dijela maske koji se nalazi uz lice i lica. Taj zrak udišemo, a zrak koji izdišemo odlazi iz zaštitne

maske kroz jednosmjerni ventil.

Prilikom upotrebe i zaštitna maska ima neka ograničenja:

— ne štiti od ugljikovog monoksida (CO), amonijaka (NH₃) i drugih tvari koje aktivni ugljen ne apsorbira; za zaštitu od tih tvari upotrebljavaju se posebni filteri,

— ne štiti od velikih koncentracija bojnih otrova jer dolazi do zasićenosti filtera,

— nije upotrebljiva u atmosferi sa manje od 16 postotaka kisika.

Zaštitnu masku čuvamo u tobrici na suhom i zračnom mjestu. Ukoliko je duže vrijeme ne upotrebljavamo trebamo gumene djelove posuti s puderom. Prije svake upotrebe i poslije nje obvezno trebamo očistiti zaštitnu masku.

2. Zaštitni ogrtač

Zaštitni ogrtač upotrebljavamo za zaštitu odjeće i otvorenih djelova tijela od radiološko-biološko kemijskih kontaminacija, a po potrebi ga upotrebljavamo i kao ogrtač.

Zaštitni se ogrtači izrađuju od impregniranog papira ili gumiranog platna. Poslije upotrebe ga skinemo te zakopamo ili zapalimo ako je od impregniranog papira. Ukoliko je od gumiranog platna onda ga dekontaminiramo.

3. Zaštitne čarape

Zaštitne čarape obuvamo preko obuće i sežu nam do koljena. Upotrebljavamo ih prilikom prelaska preko kontaminiranog zemljišta. Napravljene su od gumiranog platna sa ojačanim stopalom. Izrađuju ih u tri veličine, po potrebi ih možemo izuti, dekontaminirati, posušiti i posuti puderom.

4. Zaštitne rukavice

Zaštitne rukavice štite ruke od RBK kontaminacije. Izrađuju ih od gumiranog platna. Nakon upotrebe ih skinemo i raskužimo.

5. Zaštitno odijelo — kombin-ezon M-3

Zaštitno odijelo izrađuju od gumiranog platna u tri veličine, a upotrebljava se za rad na kontaminiranom području i njega posjeduju samo posebne ekipe.

6. Zaštitna krema

Zaštitna krema ZP-M 1 upotrebljava se za zaštitu obuće od RBK kontaminacije i za redovno održavanje obuće u

zimskom periodu. Krema je napravljena na silikonskoj podlozi.

7. Zaštitne naočari

Zaštitne naočari za RBK izviđače namijenjene su za zaštitu očiju od svjetlosnih bljesaka atomske eksplozije. Napravljene su od posebne tamne filtrirane folije i okvira koji je od tvrde gume.

38. Zaštitna pregača

Zaštitnu pregaču M-2 upotrebljavamo prilikom dekontaminacije i drugih radova kada je kontaminaciji izložen samo prednji dio tijela. Napravljena je od gumiranog platna i ima traku pomoću koje pregaču objesimo oko vrata i privežamo uz tijelo.

9. Osobni zaštitni komplet za građane

Osobni zaštitni komplet za građane sadrži minimum obveznih osobnih zaštitnih pomagala. Sačinjavaju ga zaštitna maska M-1, zaštitni ogrtač, osobni pribor za dekontaminaciju LPD-M 1 i prvi zavoj. Po sastavu, zaštitnom učinku i funkcionalnosti to je suvremeno rješenje za individualnu zaštitu od RBK opasnosti u ratu, a isto tako i pri većim nesrećama s RBK kontaminanti.

Alkoholizam je dugotrajna bolest koja se razvija 5, 10, 20 pa čak i više godina. Čovjek koji u početku umjereno pije (svaki je alkoholičar najprije bio umjeren u piću) prolazi kroz više stupnjeva prije nego što propadne od alkohola.

1. U predalkoholnom razdoblju koje traje od šest mjeseci do deset godina budući alkoholičar pokušava svakodnevne probleme rješavati pomoću alkohola koji mu omogućava olakšanje i nudi prijatnu omamu. Postepeno počinje piti sve veće količine alkohola (sve lakše podnosi manje količine, a češće).

2. U narednom razdoblju koje traje od šest mjeseci do pet godina — nazivamo ga rano alkoholno razdoblje —

alkoholičar već pije i potajno, skrivajući se. Pije često ili čak stalno i brine se kako mu ne bi ponestalo pića. Zato pravi zalih. Zbog vlastitog ponašanja, za vrijeme dok pije, muče ga osjećaji krivice, jer je svjestan da je njegovo pijenje postalo problematično. Negoduje ako se tko drzne da mu napomene taj njegov problem. Ponavljaju mu se alkoholne amnezije, tj. kada se ujutro probudi i istreznosti ne sjeća se što je prije toga u pijanom stanju radio. Ne zna gdje je bio, brine ga da nije možda napravio nešto što nije trebalo ili čak kažnjivo u tom razdoblju kojeg se ne sjeća. Takvi gubici pamćenja postaju sve češći i češći (nazivaju ih i „trganje filma“).

3. Tako alkoholičar dospjeva do trećeg razdoblja svoje alkoholne bolesti kojeg nazivamo kritično razdoblje. Naime dolazi do gubitka kontrole nad pićem i nad količinama popijenog alkohola. To znači: kada takav alkoholičar popije samo jednu čašu pića nastavit će piti tako dugo dok se ne napije. Često se ponaša izrazito agresivno kada sam sebe uvjerava da su za njegove teškoće krivi njegovi najbliži — uglavno žena. Ponekad će se odlučiti za apstinenciju. I zbilja će kraće ili čak duže razdoblje apstinirati zato da bi sam sebi dokazao kako može i piti i nepiti. Razumljivo je da ljudi koji još nisu ovisni o alkoholu ne osjećaju potrebu da sami sebi dokazuju kako nemaju problema sa pićem.

U tom kritičnom razdoblju alkoholičar ponekad promijeni uzorak pijenja kako bi na taj način sam sebi a i drugima dokazao kako nikakvog problema nema sa pićem. Npr.: može se odlučiti da neće nikada piti prije ručka. Ili pak da će piti samo pivo, pogrešno misleći da samo od piva ne može postati alkoholičar. Naravno takvih uzoraka i principa pijenja moći će se držati samo jedno kraće vrijeme, a zatim će opet više ili manje stalno piti, ovisno od stupnja ovisnosti od alkohola.

U tom je razdoblju alkoholičar u velikoj opasnosti da izgubi sve što mu je bilo blisko ili što mu je drago (obitelj, prijatelj, službu, vlastito zdravlje), osim ako sve te prijetnje o gubicima ne navedu na razmišljanje i odluku o liječenju. Sada naime još ima obitelj, radne drugove i možda još nekog prijatelja. Možda će se još uvijek naći netko od njih

da mu pomogne na dugotrajnom putu liječenja, odgoja in preodgoja. Ako tu mogućnost ne iskoristi dospio je u zadnji fazu alkoholizma.

4. U posljednoj fazi koju nazivamo kronično razdoblje (zbog toga neki bolest alkoholizma pogrešno nazivaju kronični alkoholizam), obuzetost alkoholnog bolesnika veći dostiže takav stupanj da dolazi do više dnevnog pijenja odn. bekrijanja, „plivanja“ kako tu pojavu nazivamo u alkoholnom žargonu. Do sada je alkoholičar još bio sposoban da svoje periode pijenja rezervira za vikende, dok u ovom razdoblju dolazi do više dnevnog pijenja prije svega nekontrolirano, čak nenamjerno. Zbog toga se alkoholičar nađe pred teškom socijalnom osudom svih segmenata društva, osim alkoholičara iz nižeg društvenog sloja sa kojima zajedno pije. Zdravlje mu brzo slabi između ostaloga i zbog toga jer se jako slabo hrani, jer uglavnom još samo pije.

U tom razdoblju propada i moralno i etički. Znamo da alkohol čini čovjeka surovijim i to ne samo zbog poremećaja osjećajnosti i intelektualnih mogućnosti već i zbog toga jer uništava sva altruistička čustva. Na taj način alkoholičar može postati bolesno brutalan sebičnjak. Sve uobičajene vrline kao što su čast i poštovanje, ugled, ljubav prema ženi, roditeljima i djeci postaju besadržajni pojmovi. Alkoholičar se u posljednjem razdoblju svoje bolesti ne interesira za rodbinu, mogu nastradati, mogu se smrzavati, mogu ga moliti ili mu prigovarati — što je to njega briga. U pijanosti se prepire sa svima, zbog surovih uvreda i pijanog isiljavanja izbacuju ga iz točionica na cestu gdje ostaje ležati zavaljen i umazan u jarku. Mlitav i otupio samo još životari. Naravno više ne radi, dozvoljava da ga izdržavaju žena i rodbina kojima čak uzima sve što mu dođe pod ruke, a dobiveno protjera kroz grlo.

Neke se alkoholičarke u ovoj fazi počnu baviti s prostitucijom kako bi na taj način zaradile za piće.

Alkoholičarova sposobnost razmišljanja okrnjena je. Njegov mozak koji je i tako već načet i u slučaju više tjedne apstinencije bio bi nesposoban pravilno ocjenjivati svijet oko sebe, urediti se i usmjeriti. Sposoban je samo za površna razmišljanja, te zbog toga

(Nadaljevanje na 16. str.)

Pregled dela delegacij tozda Gradbeni sektor Novo mesto

(Nadaljevanje s 15. str.)

področje delegacije	število sej skupščine delegacije	število sej delegacije	število del. v delegaciji	št. prisotnih del. na sejah delegacije	opombe
SIS — kultura	4	1	7	4	predsednik delegacije je dobil gradivo samo enkrat
SIS — tel. kultura	5	—	7	—	pr. delegacije nobenkrat ni dobil gradiva
SIS — zdravstvo	11	4	7	5,4,3,5	pr. delegacije gradiva ni dobival redno
SIS — otroško varst.	5	—	7	—	pr. delegacije ne dobiva gradiva
SIS — socialno skrb.	6	2	7	4,4	pr. delegacije gradiva ni dobival redno
SIS — stanovanjsko gospodarstvo	4	2	7	4,4	
SIS — pokojninsko-inval. zavarovanje	6	4	9	7,6,6,9	
SIS — zaposlovanje	6	4	9	7,7,5,5	
SIS — izobraževanje	5	—	9	—	pr. delegacije nobenkrat ni dobil gradiva
SIS — raziskovanje	4	—	9	—	pr. delegacije nobenkrat ni dobil gradiva
zbor združenega dela	14	4	7	3,3,4,35	delegacija v začetku ni bila sklicana, ampak je bil za sejo določen samo delegat, večkrat tudi ni bila sklepna

OSIP DELEGACIJ:

- SIS — otroško varstvo
— 1 delegat (namestnik predsednika delegacije) zapustil tozd
- SIS — stanovanjsko gospodarstvo
— 3 delegati (predsednik in namestnik predsednika delegacije in konference delegacij) zapustil tozd
- SIS — raziskovanje in izobraževanje
— 1 delegat zapustil tozd
- zbor združenega dela
— 1 delegat (predsednik delegacije) zapustil tozd
Podatki so zbrani od začetka mandata delegacij do 1. 9. 1983.

UGOTOVITEV GLEDE VSEBINE DELA:

- Predsedniki delegacij se premalo pripravljajo na seje. Dostikrat tudi sami ne preberejo gradiva za sejo.
- Delegati so večkrat neopravičeno odsotni s seje delegacije in ne proučujejo gradiva.
- Na gradiva so posamezne delegacije dajale nekaj pripomb in predlogov, ampak ne dovolj.
- Delegacijam je zagotovljena strokovna razlaga gradiva, če je to potrebno in če to predsednik zahteva.
- Nekateri predsedniki delegacij ne pišejo redno zapisnikov o sejah delegacije.

STALIŠČA IN SKLEPI:

- Opozoriti predsednike delegacij, naj bolj redno sklicujejo seje delegacije in naj se za sejo temeljito pripravljajo.
- Opozoriti delegate, naj se seje delegacije redno udeležujejo in gradiva preučujejo.
- Opozoriti predsednike delegacij, naj redno izdelujejo zapisnike o sejah delegacije.
- Opozoriti delegate, naj gradiva, ki jih prejema, arhivirajo in jih čuvajo do konca svojega mandata. V pravilu bi ta gradiva morali predati delegatom v naslednjem mandatnem obdobju.
- Po en izvod gradiva se arhivira pri referentu za samoupravne organe. Gradivo mu po seji delegacije odstopi predsednik delegacije.
- Obvestiti in zahtevati od strokovnih služb SIS, naj predsednikom delegacij obvezno, redno in pravočasno dostavljajo gradiva. O stanju v zvezi s tem obvestiti tudi občinski svet zveze sindikatov Novo mesto.
- Ob izvolitvi samoupravnih organov v tozdih (marec 1984) ažurirati tudi delegacije (glej osip delegacij).
- V letošnji izobraževalni sezoni delegatskega usposabljanja obvezno izvršiti izobraževanje za vse delegate pa tudi izvajati program lanskega leta za delegate, ki ga niso obiskovali.
- Poročilo o delu delegacij in konf. delegacij podati v glasilu Pionir.
- Na koncu leta je potrebno na zboru delavcev dati poročilo o delu delegacij.

jako težko može uvidjeti u kakvom se kritičnom stanju nalazi. Ta otupjelost intelekta može biti početno stanje alkoholne slaboumnosti, umne zaostalosti. Opisano zamagljenje intelekta razjasni se tek mnogo mjeseci poslije početka apstinencije i liječenja, a ponekad nikada ne nestane.

U tom razdoblju otpada i tolerancija prema alkoholu, jer sada je alkoholičaru potrebno mnogo manje alkohola da se jako opije. Počne piti bilo kakve vrste alkoholnih pića ili zamjena za alkohol, ukratko sve što mu je na raspolaganju. Pokazuju se teška zdravstvena oštećenja zbog alkoholizma (ciroza jetre, povrede mozga i brojne druge posljedice).

Opisano propadanje moguće je zaustaviti sa pravovremenim i odgovarajućim liječenjem i preodgojem. Što se alkoholičar započne prije liječiti, tim će manje ostati posljedice poslije liječenja.

PIONIR

Dopisujte v PIONIR – pričakujemo novice in prispevke tudi iz vaše temeljne organizacije!

Pionir je glasilo kolektiva SGP Pionir Novo mesto. Izhaja enkrat na mesec v nakladi 3500 izvodov. Odgovorna urednica Katjuša BORSAN, namestnik Marija JUREKIČ (za tozd MKI), člani uredniškega odbora: Boris POŽEK (za tozd Gradbeni sektor Ljubljana), Ida SLAPŠAK (za tozd Gradbena operativa Krško), Zdenka RAJER (za tozd Gradbena operativa Novo mesto), Branimir GRAŠOČEV (za tozd Gradbena operativa Zagreb), Niko ŽIGANTE (za tozd Togrel), Alojz LENARČIČ (za tozd Lesni obrat), Polona PLAZNIK (za tozd Projektivni biro), Zora KAZAKOVIČ (za tozd Keramika), Anica BEDNARŠEK (za tozd Gradbena operativa Metlika), Jožica HAJNIČ (za DS interna banka) in Darinka KREVS (za DSSS).

Naslov uredništva: Pionir, glasilo kolektiva SGP Pionir, 68000 Novo mesto, Kettejev drevored 37.

Stavek, film in prelom: DITC Novo mesto, tozd Grafika, tisk: DITC Novo mesto, tozd Tiskarna, lektoriranje in tehnična ureditev: DITC Novo mesto, tozd Časopis Dolenjski list (novinarski servis).

(Nadaljevanje prihodnjič)